

Vlaanderen
is landbouw & visserij

ILVO Mededeling 189

april 2015

**Belgische beschrijvende
en aanbevelende rassenlijst
voor voedergrassen en klavers
2015**

ILVO

Instituut voor landbouw-
en visserijonderzoek

www.ilvo.vlaanderen.be

**Belgische beschrijvende
en aanbevelende rassenlijst
voor voedergrassen en klavers
2015**

ILVO MEDEDELING 189

april 2015

ISSN 1784-3197

Wettelijk Depot: D/2014/10.970/189

Joke Pannecoucque

Johan Van Waes

Alex De Vliegheer

Guillaume Jacquemin

Belgische beschrijvende en aanbevelende rassenlijst

Voedergrassen en klavers 2015

Voortaan wordt de Belgische beschrijvende en aanbevelende rassenlijst voor voedergrassen en klavers uitgegeven in het voorjaar. Zo krijgt de landbouwer jaarlijks bij aanvang van het nieuwe grasseizoen alle informatie die hij nodig heeft om de beste rassenkeuze te maken voor zijn specifieke bedrijfsomstandigheden. Voor iedere grassoort wordt een actueel overzicht gegeven van alle rassen. Per tabel zijn de rassen gerangschikt op datum van aarvorming. Bij waarderingscijfers in de schaal 1-9 wijzen hoge cijfers steeds op de meest gunstige beoordeling. Opbrengstcijfers worden relatief weergegeven per soort of per type.

Merelbeke, 17/04/2015

In de editie 2015 werden twee nieuwe rassen van Engels raaigras, 1 nieuw ras van gekruist raaigras en twee nieuwe rassen van Italiaans raaigras opgenomen:

Engels raaigras – diploïde rassen

Boyne Kweker: DLF – Trifolium A/S – Dansk Plantenforaeding (DK)
Vertegenwoordiger: DLF – Trifolium A/S – Dansk Plantenforaeding (DK)

Engels raaigras – tetraploïde rassen

Melpower Kweker: ILVO – Plant – Toegepaste Genetica & Veredeling - Melle
Vertegenwoordiger: AVEVE Zaden - Landen

Gekruist raaigras – tetraploïde rassen

Melauris Kweker: ILVO – Plant – Toegepaste Genetica & Veredeling - Melle
Vertegenwoordiger: Caussade (F)

Italiaans raaigras – diploïde rassen

Melprimo Kweker: ILVO – Plant – Toegepaste Genetica & Veredeling - Melle
Vertegenwoordiger: AVEVE Zaden - Landen

Italiaans raaigras – tetraploïde rassen

Melodia Kweker: ILVO – Plant – Toegepaste Genetica & Veredeling - Melle
Vertegenwoordiger: ILVO – Plant – Toegepaste Genetica & Veredeling - Melle

Meer informatie

Download de volledige Belgische beschrijvende en aanbevelende rassenlijst voor voedergrassen en groenbedekkers 2015 via www.ilvo.vlaanderen.be

Joke.Pannecoucque@ilvo.vlaanderen.be , ILVO – Plant –Teelt & Omgeving, 09 272 26 87

1. GRASSEN VOOR GROENVOEDERDOELEINDEN

1.1. ALGEMEEN

De kleine helft van de totale oppervlakte cultuurgrond in België bestaat uit grasland. Alleen grasland met een goede botanische samenstelling kan een hoge productie aan energie en eiwit opleveren.

Aan de basis van een goede botanische samenstelling ligt in de eerste plaats een juiste keuze van de in te zaaien grassoorten en variëteiten in functie van het toekomstige gebruik. Een overzicht van de belangrijkste grassoorten en hun kenmerken is weergegeven in Tabel 1. Een verzorgde aanleg en een goede uitbating zijn eveneens noodzakelijk voor een succesvolle teelt.

In tegenstelling tot akkerbouwgewassen en andere groenvoedergewassen worden dikwijls mengsels van verschillende soorten en/of rassen uitgezaaid. Door een beter inzicht te verwerven over de eigenschappen van grassoorten en -rassen kan de landbouwer een juistere keuze maken uit de talloze mengsels die er op de markt zijn.

Het is dan ook aangewezen grasmengsels te gebruiken die gebaseerd zijn op rassen waarvan de eigenschappen getest zijn onder Belgische omstandigheden en die op de Belgische rassencatalogus zijn opgenomen.

Voor de belangrijkste grassoorten worden in wat volgt tabellen met raseigenschappen weergegeven.

Tabel 1 Vergelijkende tabel van grassoorten en hun kenmerken

Soort Latijnse naam	Veldbeemdgras <i>Poa pratensis</i>	Kropaar <i>Dactylis glomerata</i>	Rietzwenkgras <i>Festuca arundinacea</i>	Beemdlangbloem <i>Festuca pratensis</i>	Timothee <i>Phleum pratense</i>	Engels raaigras <i>Lolium perenne</i>	Gekruist raaigras <i>L. x boucheanum</i>	Italiaans raaigras <i>Lolium multiflorum</i>	Westerwolds raaigras <i>Lolium multiflorum westerwoldicum</i>
Vestiging	zeer traag	traag, vrij gemakkelijk	traag en moeilijk	traag, vrij gemakkelijk	traag	zeer gemakkelijk	zeer gemakkelijk	zeer gemakkelijk	zeer gemakkelijk
Start in het voorjaar	vrij traag	vrij snel	vrij snel	vrij snel	snel	vrij snel	snel	snel	snel
Soepelheid bij uitbating	groot	vrij gering	vrij gering	vrij gering	groot	zeer groot	zeer groot	zeer groot	zeer groot
Tijdstip aarvorming	vroeg	vroeg	vroeg	middenvroeg	laat	middenvroeg	middenvroeg	middenvroeg	middenvroeg ¹
Opbrengst in jaar uitzaai (lentezaai) (t DS/j/ha)	2-6	5-8	4-8	4-9	3-7	4-10	5-10	6-10	5-11
Opbrengst in andere jaren (t DS/j/ha)	7-12	13-17	13-17	10-15	11-16	10-15	10-16	12-17	.. ²
Opbrengst in zomer	matig tot goed	goed	goed	matig tot goed	zwak	matig tot goed	matig tot goed	zwak	.. ²
Appreciatie dier	matig	goed	matig	goed	goed	zeer goed	zeer goed	zeer goed	zeer goed
Verteerbaarheid	vrij goed	goed	matig	goed	vrij goed	goed	goed	goed	goed
Resistentie ziekten ³	matig tot goed	matig tot goed	goed	matig tot goed	zeer goed	matig tot goed	matig tot goed	matig tot goed	matig tot goed
Resistentie koude ³	zeer goed	matig tot goed	goed	goed	zeer goed	matig	matig	matig	slecht
Resistentie droogte	zeer goed	zeer goed	goed	zwak	zwak	zwak	zwak	zwak	zwak
Langleefbaarheid	zeer goed	zeer goed	zeer goed	goed	zeer goed	goed	matig	matig tot zwak	zeer zwak
Aarvorming in jaar van uitzaai	niet	weinig	niet tot matig	niet	veel	niet tot matig	niet tot matig	niet tot matig	zeer veel
Herbloei in hetzelfde jaar	zeer zwak tot niet	zwak	zeer zwak tot niet	zeer zwak tot niet	tamelijk	zeer zwak tot niet	tamelijk	sterk	sterk
Aantal rassen op Belgische rassenlijst	0	0	0	1	5	37	2	19	5

¹ In het jaar van aanleg² Niet van toepassing: eenjarig gewas³ Geldt alleen voor op de rassenlijst voorkomende rassen

1.2. Blijvend grasland

Engels raaigras (*Lolium perenne* L.)

In de mengsels die gebruikt worden om blijvend grasland aan te leggen is overwegend Engels raaigras aanwezig. Het heeft een sterke verdringingskracht zodat mengsels, waarin naast Engels raaigras ook beemdlangbloem, timothee en veldbeemdgras zijn opgenomen bij intense begrazing en hoge N-bemesting, evolueren tot een eenzijdig bestand van Engels raaigras. Onder maaieregime of bij een matige N-bemesting krijgen beemdlangbloem en timothee meer kans tot ontwikkeling.

Vroege rassen hebben de vlugste voorjaarsontwikkeling zodat vroeg begraasd kan worden, maar de beweidingsruimte is beperkt: het gewas wordt vlug stengelig en de weideresten nemen toe. Weidemengsels die bijna uitsluitend begraasd worden, zijn samengesteld uit tussen of late types van Engels raaigras, waarbij ervoor gezorgd moet worden dat de gebruikte rassen onderling niet te veel verschillen in datum van doorschieten. Dit laat een soepel graslandgebruik toe. Zowel begrazing van een bladrijk gewas of het maaien van energierijk voeder behoort tot de mogelijkheden.

Bij de raaigrassen bestaan er naast de natuurlijke diploïden ook tetraploïde rassen. Zij hebben grotere zaden, dikkere stengels en bredere bladeren met een donkere kleur. De opbrengst aan verse massa per ha is groter bij de tetra's maar door het lager droge stofgehalte (1 à 1,5%) verschilt de drogestofopbrengst niet zo veel tussen tetra's en diplo's. In vergelijking met de diploïden, hebben de tetra's over het algemeen een snellere opkomst, een snellere groeihervatting na de winter en een lagere vatbaarheid voor roest. Omdat tetra's een wat minder gesloten zode vormen, zijn zij wellicht iets toleranter dan de diploïde rassen voor andere soorten.

Tetraploïden worden korter afgegrasd dan diploïden zodat de weideresten na begrazing kleiner zijn en het bloten of namaaien van de weide minder frequent moet gebeuren. Zij gaan ook korter de winter in wat de wintervastheid meestal ten goede komt.

In de praktijk worden tetraploïden meestal samen met diploïde rassen uitgezaaid; hiermee wordt een goed gesloten zode en een goede grasopname in de nazomer nagestreefd. Tetraploïden worden aan 45 kg/ha uitgezaaid en diploïden aan 30 kg /ha.

Tetraploïde rassen verdragen het maaien zeer goed, zodat deze groep in zijn totaliteit in deze rassenvergelijking iets beter naar voor komt dan dat dit in begrazingsproefvelden het geval zou zijn.

Engels raaigras – vroege type

Ras	Jaar van opname	Gemiddelde datum van aarvorming	Snelheid voorjaars-ontwikkeling (1-9)	Roest-resistentie (1-9)	Persistentie (1-9)	DS-opbrengst in 3e jaar	Totale DS-opbrengst (jaar1 + jaar2 + jaar3)
Diploïde rassen							
INDIANA	2000	15 mei	8,0	7,0	7,6	103	103
Tetraploïde rassen							
GIANT	2013	15 mei	8,0	6,2	6,7	95	97
DEXTER 1	2008	16 mei	8,0	6,6	6,9	104	100
MERLINDA	1985	17 mei	8,0	5,9	6,3	98	99
100 = ... ton/ha	-	-	-	-	-	13.4	41.0

Engels raaigras – tussen type

Ras	Jaar van opname	Gemiddelde datum aarvorming	Snelheid voorjaars-ontwikkeling (1-9)	Roest-resistentie (1-9)	Persistentie (1-9)	DS-opbrengst in 3e jaar	Totale DS-opbrengst (jaar 1 + 2 + 3)
Diploïde rassen							
BOYNE NIEUW	2014	19 mei	8,0	7,3	6,7	105	109
PREMIUM	2001	22 mei	8,0	6,0	6,7	102	101
BARATA	2004	22 mei	8,0	6,3	7,1	99	100
MELONI	2007	22 mei	8,0	7,0	7,2	105	101
COMLOT	2010	29 mei	6,5	6,8	7,1	105	104
FOXTROT	1998	29 mei	7,0	5,5	-	99	97
Tetraploïde rassen							
GRACIOSA	2005	20 mei	8,0	7,0	6,6	95	97
ROY	1997	22 mei	8,0	6,6	7,0	94	97
KUFUGA	2013	22 mei	8,0	6,7	6,8	97	99
CATABI 1	2008	23 mei	8,0	7,5	6,7	100	99
CALIBRA	1998	24 mei	8,0	6,1	-	98	94
BESSER	2009	24 mei	8,0	7,2	7,2	104	103
OVAMBO 1	2009	25 mei	8,0	7,2	6,5	101	101
BIRTLEY	2012	26 mei	8,0	7,9	7,3	101	101
MELPOWER NIEUW	2014	26 mei	7,5	7,6	6,9	98	98
BARELAN	2005	30 mei	8,0	6,6	7,3	99	100
100 = ... ton/ha	-	-	-	-	-	13.4	40.8

Engels raaigras – laat type

Ras	Jaar van opname	Gemiddelde datum aarvorming	Snelheid voorjaars-ontwikkeling (1-9)	Roest-resistentie (1-9)	Persistentie (1-9)	DS-opbrengst in 3e jaar	Totale DS-opbrengst (jaar 1 + 2 + 3)
-----	-----------------	-----------------------------	---------------------------------------	-------------------------	--------------------	-------------------------	--------------------------------------

Diploïde rassen

BOVINI	2010	30 mei	6,5	5,7	7,3	107	105
MELWAYS	2007	31 mei	6,5	6,7	6,9	104	102
HUMBI 1	2009	4 juni	6,5	6,4	7,4	101	101
MELPRO	2008	5 juni	6,0	6,3	7,5	99	99
BARNHEM	2003	5 juni	6,0	6,7	7,6	99	98
CANCAN	1998	6 juni	6,5	5,7	7,1	104	103
MERKS	2003	7 juni	5,5	6,6	7,5	99	99

Tetraploïde rassen

BARPASTO	2008	31 mei	7,0	7,4	7,3	98	99
POLIM	2003	31 mei	7,0	7,2	7,2	99	100
MERKEM RvP	1996	1 juni	7,0	5,4	6,9	99	100
DROMARA	2007	2 juni	6,5	7,8	7,0	102	103
FARASI	2013	2 juni	7,0	6,3	7,3	100	101
TIVOLI	1995	2 juni	6,5	6,6	-	99	96
FLORIS	2003	3 juni	6,5	5,7	7,0	97	98
MELTADOR	2010	4 juni	6,5	6,9	7,1	97	99
MELPETRA	2008	5 juni	6,5	6,9	6,8	102	101
BARSINTRA	2005	6 juni	6,5	7,8	7,2	94	96
100 = ... ton/ha	-	-	-	-	-	13,5	41,0

Timothee of lammerstaart (*Phleum pratense* L.)

Timothee is een meerjarige, volkomen wintervaste grassoort. Timothee wordt goed door het vee opgenomen in vegetatieve toestand. Bij intensieve beweiding ondervindt het, evenals beemdlangbloem, in mengsels met Engels raaigras een zeer sterke concurrentie van deze laatste soort. Op een goed vochthoudende bodem en bij regelmatig maaien gedijt deze grassoort goed.

Ras	Jaar van opname	Gemiddelde datum aarvorming	Snelheid voorjaars-ontwikkeling (1-9)	Resistentie bladvlekken-ziekte (1-9)	Persistentie (1-9)	DS-Opbrengst in 3e jaar	Totale DS-Opbrengst
BARFLEO	2003	3/juni	7,2	7,3	7,3	101	100
COMER	1997	8/juni	8,0	7,8	7,4	100	101
DOLINA	1999	8/juni	7,8	8,1	7,5	100	100
TIBOR	1999	8/juni	7,6	7,6	7,4	100	101
ERECTA RvP	1952	9/juni	7,0	7,0	7,4	99	98

Beemdlangbloem (*Festuca pratensis* L.)

Beemdlangbloem is een meerjarige grassoort van goede kwaliteit en is zeer goed bestand tegen koude en vocht. Deze grassoort is minder standvastig dan Engels raaigras en zal bij intensieve beweiding door deze laatste worden teruggedrongen. Bij een lagere N-bemesting kan deze soort zich gemakkelijker handhaven. Het is een soort die maaien goed verdraagt en onder dat regime zelfs uitbreidt. In combinatie met timothee en rode klaver is de soort geschikt voor maaidoeleinden.

Op de Belgische rassenlijst is er slechts één ras ingeschreven.

MERIFEST (1985)

Goede tot zeer goede voorjaarsontwikkeling. Goede resistentie tegen bladvlekkenziekte. Goede persistentie en een gemiddelde tot hoge droge stofopbrengst.

1.3. Tijdelijk grasland

Gekruist raaigras (*Lolium x boucheanum* Kunth.)

Om de gunstige eigenschappen van Engels raaigras (de langleeftbaarheid) en deze van Italiaans raaigras (de productie) te combineren in één ras worden beide soorten gekruist. Rassen kunnen in eigenschappen dicht bij Italiaans of bij Engels raaigras aanleunen. Gekruist raaigras is overwegend geschikt voor maaigebruik gedurende 2 tot 3 jaar.

Op dit ogenblik zijn er twee rassen ingeschreven op de Belgische Rassenlijst.

MELPRIUS (2011)

Tetraploïd ras. Vrij goede tot goede persistentie. Gemiddelde drogestofopbrengst in najaarszaai en een gemiddelde tot hoge drogestofopbrengst in voorjaarszaai. Hoge drogestofopbrengst in de eerste snede. Zeer weinig neiging tot aarvorming in jaar van aanleg. Groeitype lijkt meer op Italiaans dan op Engels raaigras.

MELAURIS (2014)

Tetraploïd ras. Goede persistentie. Gemiddelde tot hoge drogestofopbrengst in najaarszaai en een hoge drogestofopbrengst in voorjaarszaai. Hoge drogestofopbrengst in de eerste snede. Zeer weinig neiging tot aarvorming in jaar van aanleg. Groeitype lijkt meer op Italiaans dan op Engels raaigras.

Italiaans raaigras (*Lolium multiflorum* L.)

Deze tweejarige grassoort wordt op gemengde bedrijven verbouwd omwille van haar groot opbrengstvermogen, oogstzekerheid en de vele mogelijkheden rond teelt en gebruik. Het levert vooral als vóór- en nateelt nog steeds een aanzienlijk deel van het winterruwvoeder. Er is een groot verschil in persistentie tussen de rassen; een eigenschap van grote betekenis wanneer het geteeld wordt als hoofdgewas. Bij uitzaai in het voorjaar schieten de meeste rassen zeer weinig of niet meer door. Aarvorming gebeurt dan alleen na overwintering. Wanneer de uitzaai tijdig gebeurt, is de voorjaarsgroei zeer vroeg. Op veel gemengde bedrijven wordt in het najaar Italiaans raaigras uitgezaaid met de bedoeling om in het voorjaar één snede in te kuilen en daarna maïs in te zaaien. Tetraploïde rassen lijken hiervoor het meeste geschikt.

Een te zware eerste snede heeft het grote nadeel dat al in de tweede en derde snede het gewas sterk uitdunt en onmiddellijk gaat doorschieten (weinig bladrijk) wat de kwantiteit maar vooral de kwaliteit doet afnemen. In de zomer worden de lichtere sneden meestal gehooïd.

Gezaaid in het najaar is Italiaans raaigras beter bestand tegen vorst dan na voorjaarsuitzaai. Italiaans raaigras is ook gevoelig voor het berijden met zware werktuigen en voor een lange veldperiode. Gezien de zeer snelle groeihervatting na maaien is, bij een noodzakelijk langdurig bewerken van het gras voor hooiwinning met sneldraaiende harkschudders, de schade aan de jonge spruiten soms vrij aanzienlijk wat een sterke uitdunning van het gewas voor gevolg heeft.

Als groenbedekker zijn vooral de tetraploïde rassen van Italiaans raaigras goed te gebruiken. Ze hebben een vlottere jeugdgroei, een snellere bodembedekking en zij ontwikkelen een groter volume aan wortelmassa dan de diploïde rassen. Het zaad van tetraploïde rassen is zwaarder dan dat van diploïde rassen, waardoor meer zaaizaad moet gebruikt worden. Voor diploïde rassen is dit ± 35 kg/ha en voor tetraploïde rassen is dit ± 50 kg/ha.

Ras	Jaar van opname	Gemiddelde datum van aarvorming	Persistentie (1-9)	Roest-resistentie (1-9)	Afwezigheid aarvorming in 1 ^e jaar (voorjaarszaai) (1-9)	DS-opbrengst in najaarszaai: 1e snede	Totale DS-opbrengst in najaarszaai	DS-opbrengst in voorjaarszaai in jaar 1	Totale DS-opbrengst in voorjaarszaai (jaar1 + jaar2)
Diploïde rassen									
MERIBEL	1991	13/mei	7,0	5,4	5,0	94	102	96	100
MELPRIMO ^{NIEUW}	2014	13/mei	7,3	6,9	7,4	105	103	101	103
MERTAKI	2003	13/mei	7,3	6,4	6,8	98	95	96	99
BARELLI	2003	14/mei	7,2	7,2	6,4	101	100	100	97
LEMTAL RvP	1946	14/mei	6,7	5,7	4,5	98	99	95	97
MELKIM	2011	14/mei	7,8	8,3	7,2	94	100	104	103
MELCHIOR	2004	15/mei	7,3	7,3	6,6	102	102	98	100
MELCLIPS	2004	15/mei	7,4	7,3	6,5	93	98	101	104
ZARASTRO	2000	15/mei	7,0	5,9	5,2	94	100	94	96
Tetraploïde rassen									
MELODIA ^{NIEUW}	2015	7/mei	6,9	8,6	7,0	104	105	102	105
BARMULTRA II	1997	11/mei	7,3	8,4	6,5	113	105	108	103
MEROA RvP	1995	11/mei	5,6	4,9	6,3	103	101	100	96
MERITRA RvP	1971	12/mei	5,3	4,4	6,4	103	98	98	94
FEDRA	2002	12/mei	6,9	5,7	6,1	100	99	99	100
SALOME	2004	12/mei	6,7	6,7	6,0	106	99	99	100
MELQUATRO	2004	13/mei	6,6	7,4	6,5	98	101	97	101
MELMIA	2009	14/mei	7,7	8,9	7,5	96	99	105	102
MELTOP	2008	15/mei	7,3	8,9	6,5	103	98	104	101
GEMINI	2008	15/mei	6,9	5,6	7,1	98	97	102	98
100 = ... ton/ha	-	-	-	-	-	5.3	20.1	11.6	28.9

Westerwolds raaigras (*Lolium multiflorum* var. *westerwoldicum* L.)

Westerwolds raaigras is een éénjarige grassoort die vroeg in het voorjaar gezaaid wordt en onder niet te droge omstandigheden een hoge productie kan leveren. Het is zeer dankbaar voor stikstof. Door selectie heeft men bladrijke rassen verkregen vooral in de 1ste snede en zowel voor de diploïde als voor de tetraploïde rassen. Westerwolds raaigras heeft wel het nadeel dat het vanaf de eerste snede bestendig doorschiet waardoor de voederwaarde snel daalt indien men het gewas te lang laat doorgroeien.

Bij vroege stoppelzaai en gunstige weersomstandigheden kan Westerwolds in het najaar nog twee sneden geven nl. één dienstig voor groenvoederwinning en de tweede voor groenbemesting. Westerwolds is bijzonder geschikt voor hooiwinning maar is gevoelig voor berijden met zware werktuigen.

Ras	Jaar van opname	Gemiddelde datum aarvorming	Jeugd-groei (1-9)	Hergroei (1-9)	Roest-Resistentie (1-9)	DS-opbrengst als hoofdgewas	DS-opbrengst als nateelt
Diploïde rassen							
MENDOZA	2001	laat	7,8	7,8	6,5	99	95
MELSEMPER	2011	halflaat	7,6	8,6	7,5	100	103
MELWORLD	2004	halflaat	7,5	8,6	7,2	105	101
Tetraploïde rassen							
LEMNOS	1992	halflaat	8,4	7,3	6,4	96	101
MELMONDO *	2003	laat tot zeer laat	8,2	-	5,8	-	100

* Enkel getest als nateelt

Alfabetisch overzicht per soort van alle grasrassen ingeschreven op de Belgische rassenlijst met vermelding van kweker en vertegenwoordiger

Rasnaam	Kweker	Vertegenwoordiger
Engels raaigras – vroeg type		
Dexter 1	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Giant	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Indiana	Limagrain Europe (F)	Aveve Zaden -Landen
Merlinda	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Engels raaigras - tussentype		
Barata	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Barelan	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Besser	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Birtley	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Boyne	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Calibra	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	Aveve Zaden -Landen
Catabi 1	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Complot	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	Innoseeds BV - Kapelle (NL)
Foxtrot	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	Aveve Zaden -Landen
Graciosa	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Aveve Zaden -Landen
Kufuga	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Meloni	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Melpower	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Aveve Zaden -Landen
Ovambo 1	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Premium	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Roy	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Engels raaigras – laat type		
Barnhem	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Barpasto	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Barsintra	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Bovini	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Cancan	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	Aveve Zaden -Landen
Dromara	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Farasi	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Floris	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle Euro Grass BV (NL)	Aveve Zaden -Landen

Vervolg

Rasnaam	Kweker	Vertegenwoordiger
Engels raaigras – laat type		
Humbi 1	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Melpetra	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Feldsaaten Freudenberger – Krefeld (D)
Melpro	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Meltador	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Melways	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Merkem RvP	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Merks	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Polim	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Tivoli	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Timothee		
Barfleo	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Comer	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Dolina	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Erecta RvP	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Tibor	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Nas-Ag Consultancy BV - Driel (NL)
Beemdlangbloem		
Merifest	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Gekruist raaigras		
Melauris	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Caussade Semences (F)
Melprius	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle

Vervolg

Rasnaam	Kweker	Vertegenwoordiger
Italiaans raaigras		
Barelli	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Barmultra II	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Fedra	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle Limagrain Belgium NV - Avelgem Kerkhove	Limagrain Belgium NV - Avelgem Kerkhove
Gemini	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Lemtal RvP	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Melchior	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Jorion/Philip Seeds – Hacquegnies/Kerkhove
Melclips	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Semental SAS - La Prévôtterie - Yvré l'Évêque (F)
Melkim	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle
Melmia	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Nas-Ag Consultancy BV - Driel (NL)
Melodia	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle
Melprimo	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Aveve Zaden -Landen
Melquatro	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Feldsaaten Freudenberger – Krefeld (D)
Meltop	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Aveve Zaden -Landen
Meribel	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Meritra RvP	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Meroa RvP	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Mertaki	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Caussade Semences - Les Isnes (F)
Salome	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	DLF - Trifolium A/S - Store Heddinge (DK)
Zarastro	DLF - Trifolium A/S - Dansk Plantenforaeding (DK)	Aveve Zaden -Landen
Westerwolds raaigras		
Lemnos	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Melmondo	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Feldsaaten Freudenberger – Krefeld (D)
Melsemper	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Semental SAS - La Prévôtterie - Yvré l'Évêque (F)
Melworld	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Feldsaaten Freudenberger – Krefeld (D)
Mendoza	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Feldsaaten Freudenberger – Krefeld (D)

2. VLINDERBLOEMIGE GROENVOEDERS

In het kader van duurzame landbouw neemt de belangstelling voor **witte en rode klaver** toe. Ook voor deze vlinderbloemigen worden de voornaamste raseigenschappen in deze rassenlijst weergegeven.

2.1. WITTE KLAVER (*Trifolium repens* L.)

Deze vlinderbloemige kan, wanneer ze in de gepaste hoeveelheid in het grasland aanwezig is, bijdragen tot een kwalitatieve en kwantitatieve verbetering van het oogstproduct. Zoals alle vlinderbloemigen bindt klaver de luchtstikstof, wat de klaver zelf alsook de omringende planten ten goede komt. Het groeiritme is zo dat de hoogste productie bereikt wordt op een tijdstip dat de grasgroei een vertraging vertoont (midzomer). De hoeveelheid witte klaver in grasland is zeer wisselvallig en van veel factoren afhankelijk: het graslandgebruik, de N-bemesting, de bodemconditie en de weersomstandigheden. Een hoog klaveraandeel verhoogt de kans op trommelzucht bij het vee en op N-verliezen.

Witte klaver stelt vrij hoge eisen aan de bodemvruchtbaarheid, zoals een vrij hoge pH (belangrijk voor de symbiose met de *Rhizobium* bacteriën en voor de N-fixatie) en een goede kalivoorziening. De belangrijkste parameters bij de rassenkeuze zijn het concurrentievermogen in een grasbestand, de persistentie, de wintervastheid en de ziekteresistentie tegen klaverkanker (*Sclerotinia trifoliorum*).

Momenteel staan er drie rassen van witte klaver op de Belgische Rassenlijst. Ze behoren tot het type witte cultuurklaver en zijn geschikt voor inzaai van grasland.

Ras	Jaar van opname	Persistentie (1-9)	Concurrentie tov <i>L. perenne</i> (% klaver in totale DS-opbrengst)	DS-opbrengst in reïncultuur Jaar 1	DS-opbrengst in reïncultuur Jaar 2	DS-opbrengst in reïncultuur Totaal
MELITAL	2013	8,3	45,6	104	105	104
MELIFER	2008	7,8	44,5	101	100	100
MERWI	1983	8,0	41,7	95	95	95
100= ... ton/ha	-	-	-	12,6	10,5	23,1

2.2. RODE KLAVER (*Trifolium pratense* L.)

Rode klaver wordt op zeer beperkte schaal als hoofdvoedergewas uitgezaaid in het zuiden van België. Door de uitbreiding van de biologische landbouw en de subsidiëring van de productie van eiwitrijke voeders op eigen bedrijf in Vlaanderen, komt rode klaver terug in beeld. Rode klaver kan in reïncultuur worden uitgezaaid, maar wordt meestal samen met Engels raaigras of timothee uitgezaaid en is in hoofdzaak geschikt voor voederwinning (maaïen). Rode klaver houdt van een koel klimaat en een goed vochthoudende bodem.

Bij voorjaarszaai kunnen de drogestofopbrengsten in het jaar van aanleg kunnen sterk schommelen maar de productiecapaciteit in de volgende jaren is hoog. Aantastingen door klavervanker (*Sclerotinia trifoliorum*) en door het stengelaaltje (*Ditylenchus dipsaci*) zijn mogelijk en hebben soms grote opbrengstverliezen tot gevolg.

Ras	Jaar van opname	Meeldauw resistentie (1-9)	<i>Sclerotinia</i> resistentie (1-9)	Persistentie (1-9)	DS-opbrengst in reïncultuur Jaar 1	DS-opbrengst in reïncultuur Jaar 2	DS-opbrengst in reïncultuur Jaar 3	DS-opbrengst in reïncultuur Totaal
-----	-----------------	----------------------------	--------------------------------------	--------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------	------------------------------------

Diploïde rassen

LEMMON	2000	8,6	7,1	7,0	99	100	101	100
MERIAN	2000	8,6	7,1	7,1	101	100	102	101
MERVIOT	1980	6,3	7,2	7,7	100	101	102	101
VIOLETTA RvP	1954	5,8	6,8	6,8	100	99	96	98
100= ...ton/ha	-	-	-	-	7,2	17,4	15,0	-

Alfabetisch overzicht van alle rassen van witte en rode klaver ingeschreven op de Belgische rassenlijst met vermelding van kweker en vertegenwoordiger

Rasnaam	Kweker	Vertegenwoordiger
Witte klaver		
Melifer	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Semental SAS - La Prévôtterie - Yvré l'Évêque (F)
Melital	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Semental SAS - La Prévôtterie - Yvré l'Évêque (F)
Merwi	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Rode klaver		
Lemmon	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)	Barenbrug Holland BV - Oosterhout (NL)
Merian	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Carneau – Orchies (F)
Merviot	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders
Violetta RvP	ILVO-Plant-Toegepaste Genetica en Veredeling - Melle	Belgische erkende handelaars-bereiders

Contact

Joke Pannecoucque, Wetenschappelijk onderzoeker
Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
Plant
Burg. Van Gansberghelaan 109
9820 Merelbeke
T +32 9 272 26 87
joke.pannecoucque@ilvo.vlaanderen.be

Johan Van Waes, Wetenschappelijk directeur
Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
Plant
Burg. Van Gansberghelaan 109
9820 Merelbeke
T +32 9 272 26 68
johan.vanwaes@ilvo.vlaanderen.be

Deze publicatie kan ook geraadpleegd worden op:
[www.ilvo.vlaanderen.be/pers en media/ILVO mededelingen](http://www.ilvo.vlaanderen.be/pers%20en%20media/ILVO%20mededelingen)

Vermenigvuldiging of overname van gegevens toegestaan mits duidelijke bronvermelding.

Aansprakelijkheidsbeperking

Deze publicatie werd door ILVO met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt evenwel geen enkele garantie gegeven omtrent de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze publicatie. De gebruiker van deze publicatie ziet af van elke klacht tegen ILVO of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal ILVO of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze publicatie beschikbaar gestelde informatie.

Instituut voor Landbouw- en Visserijonderzoek
Burg. Van Gansberghelaan 92
9820 Merelbeke - België

T +32 9 272 25 00
ilvo@ilvo.vlaanderen.be
www.ilvo.vlaanderen.be